

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
JEANA RICHARDA DE LA TOUR
přednesené dne 17. května 2023¹

Věc C-402/22

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
proti
M. A.

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Raad van State (Státní rada, Nizozemsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Směrnice 2011/95/EU – Normy týkající se podmínek udělení postavení uprchlíka nebo statusu doplňkové ochrany – Článek 14 odst. 4 písm. b) a odstavec 5 – Nepřiznání postavení uprchlíka – Státní příslušník třetí země, který se dopustil zvláště závažného trestného činu – Pojem ‚zvláště závažný trestný čin‘ “

I. Úvod

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany².
2. Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi M. A., státním příslušníkem třetí země, a Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (státní tajemník pro spravedlnost a bezpečnost, Nizozemsko) (dále jen „státní tajemník“), ohledně rozhodnutí státního tajemníka, kterým zamítl žádost M. A. o mezinárodní ochranu.
3. Článek 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 stanoví, že členské státy mohou odejmout postavení přiznané uprchlíkovi, jestliže jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvláště závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost členského státu, v němž se nachází.
4. Podle čl. 14 odst. 5 této směrnice mohou členské státy v takovém případě rovněž rozhodnout nepřiznat postavení uprchlíka, jestliže toto rozhodnutí ještě nebylo přijato. Rozhodnutí dotčené v původním řízení bylo přijato právě na základě tohoto ustanovení.

¹ – Původní jazyk: francouzština.

² – Úř. věst. 2011, L 337, s. 9.

5. Ve stanovisku, jež jsem přednesl ve věcech AA (Uprchlík, který spáchal vážný zločin) a Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Uprchlík, který spáchal vážný zločin)³, jsem hájil výklad, podle něhož čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 stanoví dvě kumulativní podmínky pro možnost členského státu odejmout postavení uprchlíka. V tomto ohledu jsem vysvětlil, proč se domnívám, že existence konečného odsouzení za zvlášť závažný trestný čin představuje podmínku nutnou, ale nikoli dostačující k tomu, aby členský stát mohl toto postavení odejmout.

6. V uvedeném stanovisku jsem rovněž uvedl důvody, proč se domnívám, že nebezpečí, které představuje odsouzená osoba v okamžiku přijetí rozhodnutí o odnětí postavení uprchlíka, musí být skutečné, aktuální a dostatečně závažné pro společnost dotyčného členského státu. Rovněž jsem upřesnil, že rozhodnutí odejmout postavení uprchlíka musí podle mého názoru dodržovat zásadu proporcionality a v širším smyslu základní práva dotyčné osoby, jak jsou zaručena Listinou základních práv Evropské unie.

7. Naproti tomu, jelikož žádná z otázek, které položily předkládající soudy ve věcech C-663/21 a C-8/22, se přímo netýkala významu podmínky, podle níž musí být dotyčný státní příslušník třetí země osoba „odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin“, nezaujal jsem k tomuto aspektu žádné stanovisko.

8. V projednávané věci se Raad van State (Státní rada, Nizozemsko) ve své první předběžné otázce výslovně táže Soudního dvora na uvedený aspekt ohledně rozhodnutí o zamítnutí žádosti o mezinárodní ochranu.

9. Na žádost Soudního dvora bude toto stanovisko zaměřeno na tuto první předběžnou otázku, kterou předkládající soud žádá Soudní dvůr o upřesnění kritérií, jež umožňují definovat pojem „zvlášť závažný trestný čin“ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95.

10. V následujících úvahách představím důvody, na jejichž základě se domnívám, že toto ustanovení musí být vykládáno v tom smyslu, že „zvlášť závažný trestný čin“ ve smyslu uvedeného ustanovení představuje soudně trestný čin, který se vyznačuje výjimečným stupněm závažnosti. Upřesním metodu a kritéria, jež by měla podle mého názoru umožnit členským státům posoudit existenci takového trestného činu.

II. Právní rámec

A. Mezinárodní právo

11. Článek 33 úmluvy o právním postavení uprchlíků⁴, ve znění protokolu o právním postavení uprchlíků⁵ (dále jen „Ženevská úmluva“), stanoví:

„1. Žádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení.

³ – C-663/21 a C-8/22, EU:C:2023:114.

⁴ – Podepsaná v Ženevě dne 28. července 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, sv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)] a vstoupila v platnost dne 22. dubna 1954.

⁵ – Uzavřený v New Yorku dne 31. ledna 1967 a vstoupil v platnost dne 4. října 1967.

2. Výhody tohoto ustanovení však nemohou být požadovány uprchlíkem, který z vážných důvodů může být považován za nebezpečného v zemi, v níž se nachází, nebo který poté, co byl usvědčen konečným rozsudkem ze zvláště těžkého trestného činu, představuje nebezpečí pro společnost této země.“

B. Unijní právo

12. Článek 12 odst. 2 směrnice 2011/95 stanoví:

„Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti jsou vyloučeni z postavení uprchlíka, existují-li závažné důvody se domnívat, že:

- a) se dopustili zločinu proti míru, válečného zločinu nebo zločinu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech;
- b) se dopustili vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu dříve, než byli uznáni uprchlíkem, tj. před vydáním povolení k pobytu na základě přiznání postavení uprchlíka [...];
- c) jsou vinní činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN [...]

13. Článek 14 odst. 4 a 5 této směrnice stanoví:

„4. Členské státy mohou odejmout, ukončit nebo zamítnout prodloužení platnosti postavení přiznaného uprchlíkovi vládním, správním, soudním nebo kvazisoudním orgánem, jestliže

- a) existují dostatečné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází;
- b) jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvláště závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu.

5. V situacích uvedených v odstavci 4 se mohou členské státy rozhodnout nepřiznat postavení uprchlíka, jestliže toto rozhodnutí ještě nebylo přijato.“

14. Článek 17 odst. 1 písm. b) uvedené směrnice zní takto:

„Státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti nemají nárok na doplňkovou ochranu, existují-li vážné důvody se domnívat, že:

[...]

- b) se dopustili vážného zločinu.“

15. Článek 21 odst. 1 a 2 téže směrnice zní následovně:

„1. Členské státy dodržují zásadu nenavrácení v souladu se svými mezinárodními závazky.

2. Nevylučují-li to mezinárodní závazky uvedené v odstavci 1, mohou členské státy uprchlíka navrátit bez ohledu na to, zda je formálně uznán, jestliže

- a) existují závažné důvody k tomu, aby byl považován za nebezpečí pro bezpečnost členského státu, v němž se nachází, nebo
- b) jako osoba odsouzená pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin představuje nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu.“

C. Nizozemské právo

16. Oddíl C2/7.10.1 Vreemdelingencirculaire 2000 (oběžník o cizincích z roku 2000), nadepsaný „Veřejný pořádek jako důvod pro odmítnutí“, uvádí:

„Při posouzení žádosti o povolení k přechodnému pobytu na základě azylu, Immigratie – en Naturalisatiedienst [Úřad pro přistěhovalectví a naturalizaci, Nizozemsko (dále jen ‚IND‘)] přezkoumá, zda cizí státní příslušník představuje nebezpečí pro veřejný pořádek nebo bezpečnost státu. Je-li cizí státní příslušník uprchlíkem ve smyslu [Ženevské] úmluvy, IND posoudí, zda se jedná o zvlášť závažný trestný čin [...]

IND posoudí existenci (zvlášť) závažného trestného činu případ od případu na základě všech relevantních skutkových a právních okolností. V tomto ohledu v každém případě zohlední zvláštní okolnosti, jichž se cizí státní příslušník dovolává, které se vztahují k povaze a závažnosti trestného činu, jakož i k době, která od jeho spáchání uplynula.

[...]

IND posoudí existenci (zvlášť) závažného trestného činu tím, že ověří, zda souhrn uložených trestů dosahuje celkem alespoň výše použitelné normy. V tomto rámci je velký důraz kladen na konkrétní okolnosti, mimo jiné na otázku, jaký je poměr trestných činů, které představují nebezpečí pro společnost. V každém případě se alespoň jedno odsouzení musí týkat trestného činu, který takové nebezpečí představuje.

Pro účely zodpovězení otázky, zda souhrn uložených trestů dosahuje výše použitelné normy, IND v každém případě zohlední vykonatelnou nepodmíněnou část těchto trestů.

Při posouzení zohlední podmíněnou část trestů, pokud a nakolik se (také) jedná o:

- drogové trestné činy, sexuální trestné činy a násilné trestné činy;
- obchodování s lidmi; nebo
- spáchání, přípravu nebo napomáhání trestnému činu terorismu.

Pro účely posouzení existence nebezpečí pro veřejný pořádek nebo bezpečnost státu IND rovněž zohlední odsouzení k trestům obecně prospěšných prací. Použitelnou normu vypočítá na základě následujících skutečností:

- délka náhradního trestu odnětí svobody, který soud uložil;
- délka trestu odnětí svobody, který soud uložil pro případ, že cizí státní příslušník řádně nevykoná trest obecně prospěšných prací, k němuž byl odsouzen; a

- za každé dvě hodiny [obecně prospěšných prací uložených] trestním příkazem: jeden den odnětí svobody.

[...]

Veřejný pořádek, je-li cizí státní příslušník uprchlíkem ve smyslu [Ženevské] úmluvy

IND neudělí povolení k přechodnému pobytu na základě azylu cizímu státnímu příslušníkovi, který splňuje všechny následující podmínky:

- splňuje podmínky pro získání povolení k přechodnému pobytu na základě azylu [...]; a
- byl odsouzen za ‚zvlášť závažný trestný čin‘ a představuje ‚nebezpečí pro společnost‘.

Existence ‚zvlášť závažného trestného činu‘ se dovozuje, jsou-li splněny všechny následující podmínky:

- cizí státní příslušník byl odsouzen konečným rozsudkem k trestu nebo opatření spojenému s odnětím svobody; a
- délka uloženého trestu nebo opatření dosahuje celkem nejméně deseti měsíců.

IND při tomto posouzení rovněž zohlední trestné činy spáchané v zahraničí. V tomto ohledu IND posoudí na základě informací poskytnutých Openbaar Ministerie [státní zastupitelství, Nizozemsko], jaké by byly následky těchto trestných činů podle nizozemského práva, pokud by byly spáchány a trestány v Nizozemsku.

IND posoudí nebezpečí pro společnost případ od případu, jakož i na základě všech relevantních skutkových a právních okolností.

Při posouzení ‚nebezpečí pro společnost‘, které cizí státní příslušník představuje, IND v každém případě mimo jiné zohlední následující aspekty:

- povahu trestného činu; a
- uložený trest.

IND posoudí nebezpečí, které cizí státní příslušník představuje pro společnost na základě situace, jaká je v okamžiku posuzování žádosti (posouzení ‚*ex nunc*‘).

V každém případě IND může připustit nebezpečí pro společnost v případě:

- drogových trestných činů, sexuálních trestných činů a násilných trestných činů;
- zhářství;
- obchodování s lidmi;
- obchodování se zbraněmi, municí a výbušninami; a

– obchodování s lidskými orgány a tkáněmi.

[...]“

III. Skutkové okolnosti sporu v původním řízení a předběžné otázky

17. M. A. podal dne 5. července 2018 čtvrtou žádost o mezinárodní ochranu v Nizozemsku.

18. Státní tajemník tuto žádost zamítl rozhodnutím ze dne 12. června 2020. V tomto rozhodnutí měl za to, že se M. A. oprávněně obává pronásledování ve své zemi původu, ale jelikož byl odsouzen konečným rozsudkem za zvlášt závažný trestný čin, představuje z tohoto důvodu nebezpečí pro společnost.

19. Státní tajemník vycházel v tomto ohledu ze skutečnosti, že M. A. byl v průběhu roku 2018 odsouzen konečným rozsudkem k trestu odnětí svobody v trvání 24 měsíců⁶ za tři případy sexuálního napadení, kterých se dopustil ve stejný večer, pokus o sexuální napadení a krádež mobilního telefonu.

20. M. A. podal dne 12. června 2020 proti rozhodnutí žalobu.

21. Rechtbank Den Haag (soud v Haagu, Nizozemsko) rozsudkem ze dne 13. července 2020 toto rozhodnutí zrušil na základě toho, že státní tajemník dostatečně neodůvodnil, že trestné činy, kterých se M. A. dopustil, jsou natolik závažné, že opravňují nepřiznat postavení uprchlíka a dále, že M. A. představuje skutečné, aktuální a dostatečně závažné nebezpečí pro základní zájem společnosti.

22. Státní tajemník podal proti tomuto rozhodnutí odvolání k Raad van State (Státní rada). Na podporu tohoto odvolání uvádí zaprvé, že na činy vytykané M. A. je třeba nahlížet jako na jediný trestný čin, který představuje zvlášt závažný trestný čin s ohledem na povahu těchto činů, uložený trest a rušivý dopad uvedených činů na nizozemskou společnost. Zadruhé tvrdí, že odsouzení M. A. za zvlášt závažný trestný čin v zásadě prokazuje, že M. A. představuje nebezpečí pro společnost.

23. Pokud jde o M. A., ten tvrdí, že státní tajemník nesprávně použil výši uloženého trestu jako východisko pro přezkum a posouzení otázky, zda se jedná o zvlášt závažný trestný čin. Každý případ by měl být posuzován samostatně, což metoda použitá státním tajemníkem neumožňuje. M. A. rovněž zdůrazňuje, že sexuální napadení představuje nejmírnější formu útoku na mravnost. Kromě toho, pokud jde o podmínku týkající se existence nebezpečí pro společnost, se M. A. domnívá, že posouzení učiněné rechtbank Den Haag (soud v Haagu) je správné.

24. Předkládající soud má za to, že aby mohl rozhodnout o uvedeném odvolání, potřebuje upřesnění ohledně okolností, na jejichž základě musí členské státy určit, zda státní příslušník třetí země byl odsouzen pravomocným rozsudkem za zvlášt závažný trestný čin. Klade si zejména otázku, do jaké míry lze řešení použité Soudním dvorem v rozsudku ze dne 13. září 2018, Ahmed⁷, ohledně čl. 17 odst. 1 písm. b) směrnice 2011/95, přenést na čl. 14 odst. 4 písm. b) této směrnice, týká-li se prvně uvedený článek „vážného zločinu“, zatímco druhý uvedený článek zmiňuje „zvlášt závažný trestný čin“.

⁶ – Z toho osm měsíců podmíněně, jak podle všeho vyplývá z vyjádření předložených M. A. a nizozemskou vládou.

⁷ – C-369/17, dále jen „rozsudek Ahmed“, EU:C:2018:713.

25. Navíc vzhledem k neshodě mezi účastníky řízení, pokud jde o význam pojmu „nebezpečí pro společnost“, předkládající soud opakuje předběžné otázky, které položila Conseil d'État (Státní rada, Belgie) ve věci C-8/22⁸.

26. Za těchto podmínek se Raad van State (Státní rada) rozhodla přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) a) Kdy je trestný čin natolik ‚zvlášť závažný‘ ve smyslu čl. 14 odst. 4 *initio* a písm. b) směrnice [2011/95], aby členský stát mohl osobě, která potřebuje mezinárodní ochranu, nepřiznat postavení uprchlíka?
- b) Jsou kritéria, jež platí pro ‚vážený zločin‘ ve smyslu čl. 17 odst. 1 *initio* a písm. b) směrnice [2011/95], která Soudní dvůr vyložil v bodě 56 rozsudku [Ahmed], relevantní při posuzování otázky, zda se jedná o ‚zvlášť závažný trestný čin‘? Pokud ano, existují ještě další kritéria, na jejichž základě musí být trestný čin kvalifikován jako ‚zvlášť závažný‘?
- 2) Musí být čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice [2011/95] vykládán v tom smyslu, že nebezpečí pro společnost je dáno již samotnou skutečností, že osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, byla pravomocným rozsudkem odsouzena za zvlášť závažný trestný čin, nebo musí být vykládán v tom smyslu, že stanoví, že samotné odsouzení pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin není dostačující k prokázání existence nebezpečí pro společnost?
- 3) Pokud samotné odsouzení pravomocným rozsudkem za zvlášť závažný trestný čin není dostačující k prokázání existence nebezpečí pro společnost, musí být čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice [2011/95] vykládán v tom smyslu, že vyžaduje, aby členský stát prokázal, že navrhovatel po svém odsouzení nadále představuje nebezpečí pro společnost? Musí členský stát prokázat, že toto nebezpečí je skutečné a aktuální, nebo postačuje existence potenciálního nebezpečí? Musí být čl. 14 odst. 4 písm. b) této [směrnice] vykládán samostatně nebo ve spojení se zásadou proporcionality vykládán v tom smyslu, že umožňuje odnětí postavení uprchlíka pouze v případě, že je toto odnětí přiměřené a nebezpečí, které představuje osoba, již bylo toto postavení přiznáno, je natolik závažné, aby odůvodňovalo toto odnětí?
- 4) Pokud členský stát nemusí prokázat, že navrhovatel po svém odsouzení nadále představuje nebezpečí pro společnost a toto nebezpečí je skutečné, aktuální a dostatečně závažné, aby odůvodňovalo odnětí postavení uprchlíka, musí být čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice [2011/95] vykládán v tom smyslu, že z něj vyplývá, že nebezpečí pro společnost je v zásadě dáno tím, že osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, byla pravomocným rozsudkem odsouzena za zvlášť závažný trestný čin, avšak že tato osoba může prokázat, že takové nebezpečí nepředstavuje nebo již nepředstavuje?“

27. M. A., nizozemská a maďarská vláda, jakož i Evropská komise předložili písemná vyjádření.

IV. Analýza

28. Svou první předběžnou otázkou se předkládající soud táže Soudního dvora na rozsah čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, aby určil, podle jaké metody a jakých kritérií má být definován pojem „zvlášť závažný trestný čin“ ve smyslu tohoto ustanovení.

⁸ – Viz poznámka pod čarou 3 tohoto stanoviska.

29. Tento soud chce zvláště zjistit, zda požadavky a parametry, které je třeba zohlednit, aby mohl dospět k závěru, že se osoba dopustila „vážného zločinu“ ve smyslu čl. 17 odst. 1 písm. b) směrnice 2011/95, jak vyplývají zejména z rozsudku Ahmed, jsou rovněž relevantní pro rozhodnutí, zda se osoba dopustila „zvláště závažného trestného činu“ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) této směrnice.

30. Připomínám, že existence zvláště závažného trestného činu představuje podmínku nutnou, nikoli však dostačující, pro možnost členských států využít možnost odejmout nebo nepřiznat postavení uprchlíka, která jim náleží podle tohoto ustanovení nebo podle čl. 14 odst. 5 směrnice 2011/95.

31. Podotýkám, že čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, ani žádné jiné ustanovení této směrnice neobsahuje definici pojmu „zvláště závažný trestný čin“.

32. Je třeba rovněž konstatovat, že čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, pokud jde o definici pojmu „zvláště závažný trestný čin“, který toto ustanovení obsahuje, neodkazuje na právo členských států. Z požadavků jak jednotného použití unijního práva, tak zásady rovnosti přitom vyplývá, že výrazy ustanovení unijního práva, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a rozsahu, musí být zpravidla vykládány autonomním a jednotným způsobem v celé Unii⁹.

33. V tomto ohledu upřesňuji, že přijetí autonomního a jednotného výkladu pojmu „zvláště závažný trestný čin“ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 nesmí mít za důsledek zbavení členských států jejich posuzovací pravomoci, pokud jde o vymezení jejich příslušných trestních politik. Jinak řečeno, nejde o snahu sjednotit oklikou trestní politiky členských států. Takový výklad má pouze zajistit, aby posouzení podmínky zvláštní závažnosti trestného činu, kterou toto ustanovení obsahuje, spočívalo na společné metodě a kritériích s cílem zajistit, aby se využití možnosti odejmout nebo nepřiznat postavení uprchlíka pohybovalo ve všech členských státech ve stejných mezích.

34. Celkově tedy nejde o to popřít rozdíly mezi pojetími v oblasti trestních politik, které mohou mezi členskými státy existovat. Jde o to poskytnout příslušným orgánům nezbytné nástroje pro prokázání zvláštní závažnosti trestného činu na společném základě.

35. Vzhledem k tomu, že směrnice 2011/95 nedefinuje výraz „zvláště závažný trestný čin“, však tento výraz musí být vykládán v souladu s jeho obvyklým smyslem v běžném jazyce, s přihlédnutím ke kontextu, ve kterém je použit, a k cílům, jež sleduje právní úprava, jejíž je součástí¹⁰.

36. Pokud jde o výraz „trestný čin“, ten musí být podle mého názoru chápán tak, že se obecně vztahuje k protiprávnímu činu stanovenému trestním právem dotyčného členského státu bez omezení na konkrétní kategorie protiprávních činů.

⁹ – Viz zejména rozsudky Ahmed (bod 36 a citovaná judikatura); ze dne 31. března 2022, Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl a další (Hospitalizace žadatele o azyl v psychiatrické léčebně) (C-231/21, EU:C:2022:237, bod 42 a citovaná judikatura), jakož i ze dne 12. ledna 2023, TP (Audiovizuální stříhač pro veřejnoprávní televizi) (C-356/21, EU:C:2023:9, bod 34 a citovaná judikatura).

¹⁰ – Vize zejména rozsudek ze dne 12. ledna 2023, TP (Audiovizuální stříhač pro veřejnoprávní televizi) (C-356/21, EU:C:2023:9, bod 35 a citovaná judikatura).

37. Ve skutečnosti rozlišující kritérium, které umožňuje omezit rozsah pojmu „zvlášť závažný trestný čin“, se vztahuje ke stupni závažnosti dotčeného protiprávního činu. Pouze trestné činy, jež dosahují stupně zvláštní závažnosti, tak mohou členským státům umožnit využití možnosti, která jim náleží, odejmout nebo nepřiznat postavení uprchlíka.

38. Co se týče obvyklého smyslu výrazu „zvlášť závažný“, tento výraz v běžném jazyce označuje stupeň závažnosti, který je svým rozsahem neobvyklý nebo ojedinělý, a proto ho lze kvalifikovat jako „výjimečný“. Tento výraz je tudíž synonymní k výrazům „výjimečně závažný“, „mimořádně závažný“ nebo „extrémně závažný“.

39. Z toho vyplývá, že „zvlášť závažný trestný čin“ je soudně trestný čin, který se vyznačuje určitými specifickými rysy, jež ho umožňují zařadit do kategorie nejzávažnějších trestných činů.

40. To mě vede k názoru, že „zvlášť závažný trestný čin“ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 je soudně trestný čin výjimečné závažnosti, která je mu přiznávána v členském státě, jenž hodlá využít své možnosti odejmout nebo nepřiznat postavení uprchlíka.

41. Zohlednění kontextu, do něhož je toto ustanovení zasazeno, umožňuje podle mého názoru tyto první poznatky z analýzy potvrdit.

42. V tomto ohledu podotýkám, že tento kontext musí vést k použití striktního výkladu uvedeného ustanovení.

43. Připomínám totiž, že postavení uprchlíka musí být uděleno osobě, jestliže tato osoba splňuje minimální pravidla stanovená unijním právem. Podle článku 13 směrnice 2011/95 tak členské státy přiznávají postavení uprchlíka státním příslušníkům třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti, které splňují podmínky pro získání postavení uprchlíka v souladu s kapitolami II a III této směrnice.

44. Článek 14 odst. 4 písm. b) a odstavec 5 směrnice 2011/95 přitom zavádí důvod pro odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka, který představuje výjimku z obecného pravidla stanoveného v článku 13 této směrnice a jehož účelem je omezit práva a výhody stanovené v kapitole VII uvedené směrnice. Tento důvod pro odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka tedy musí být podle mého názoru jakožto výjimečné pravidlo vykládán striktně, což znamená, že ho lze použít pouze tehdy, jestliže příslušný orgán prokáže, že dotýčný státní příslušník třetí země byl odsouzen konečným rozsudkem za trestný čin, který se vyznačuje výjimečnou závažností.

45. Porovnání s jinými ustanoveními směrnice 2011/95 umožňuje podle mého názoru tento výklad potvrdit. Mezi důvody pro vyloučení z postavení uprchlíka je tak uvedeno spáchání „vážného nepolitického zločinu“ v čl. 12 odst. 2 písm. b) této směrnice a mezi důvody pro vyloučení z nároku na doplňkovou ochranu spáchání „vážného zločinu“ v čl. 17 odst. 1 písm. b) uvedené směrnice. Uvedením „zvlášť závažného trestného činu“ v čl. 14 odst. 4 písm. b) téže směrnice unijní normotvůrce zjevně zamýšlel omezit působnost tohoto ustanovení tím, že vyžaduje, aby nejen stupeň závažnosti požadovaný uvedeným ustanovením byl vyšší než je stupeň vyžadovaný pro uplatnění důvodů pro vyloučení, ale rovněž, aby se jednalo o výjimečný stupeň závažnosti. Upozorňuji ostatně, že tento normotvůrce použil výraz „zvlášť závažný“, a nikoli „velmi závažný“.

46. Mimoto, podobně jako Soudní dvůr rozhodl ohledně obdobného důvodu obsaženého v čl. 21 odst. 2 směrnice 2011/95, který umožňuje navrácení uprchlíka, je třeba mít za to, že čl. 14 odst. 4 písm. b) této směrnice podřizuje odnětí postavení uprchlíka přísným podmínkám, jelikož konkrétně jedině uprchlík, jenž byl odsouzen pravomocným rozsudkem za „zvlášť závažný trestný čin“, může být považován za osobu, která představuje „nebezpečí pro společnost dotyčného členského státu“¹¹. Tyto přísné podmínky odpovídají závažným důsledkům, jež vyplývají z odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka, a sice tomu, že dotyčné osobě nebudou svědčit nebo nebudou (již) svědčit všechna práva a všechny výhody uvedené v kapitole VII uvedené směrnice, neboť tato práva a tyto výhody jsou s tímto postavením spjaty¹².

47. Výklad spočívající v omezení působnosti čl. 14 odst. 4 písm. b) a odstavce 5 směrnice 2011/95 na trestné činy, které vykazují výjimečný stupeň závažnosti, mi rovněž připadá slučitelný s výkladem čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy, jenž zejména stanoví, že zásady nenavrácení se nemůže dovolávat uprchlík, „který poté, co byl usvědčen konečným rozsudkem ze zvláště těžkého trestného činu, představuje nebezpečí pro společnost [země, kde se nachází]“. V tomto ohledu podotýkám, že ačkoli toto ustanovení sleduje odlišný cíl, jelikož stanoví výjimky ze zásady nenavrácení, je nesporné, že bylo zdrojem pro stanovení důvodů pro odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka, které uvedl unijní normotvůrce v čl. 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95. Připadá mi tak vhodné zohlednit výklad čl. 33 odst. 2 uvedené úmluvy, jež představuje, jak vyplývá z bodů 4, 23 a 24 odůvodnění této směrnice, základní kámen mezinárodní právní úpravy ochrany uprchlíků¹³.

48. Obecněji vzato, domnívám se, že jelikož situace uvedené v čl. 14 odst. 4 a 5 směrnice 2011/95, v nichž mohou členské státy přistoupit k odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka, v podstatě odpovídají situacím, v nichž mohou členské státy přistoupit k navrácení uprchlíka podle čl. 21 odst. 2 této směrnice a čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy, důvody uvedené v těchto ustanoveních by měly být vykládány stejným způsobem.

49. Výklad čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy je přitom podle všeho v souladu s výkladem, který zastávám ohledně čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, a sice že „zvlášť závažný“ trestný čin je trestný čin, jenž vykazuje výjimečný stupeň závažnosti.

¹¹ – Viz rozsudek ze dne 24. června 2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, bod 72).

¹² – Viz rozsudek ze dne 14. května 2019, M a další (Odnětí postavení uprchlíka) (C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 99).

¹³ – Viz zejména rozsudek ze dne 14. května 2019, M a další (Odnětí postavení uprchlíka) (C-391/16, C-77/17 a C-78/17, EU:C:2019:403, bod 81 a citovaná judikatura). Pokud jde o nutnost vyložit ustanovení směrnice 2011/95 v souladu s Ženevskou úmluvou, viz rovněž rozsudek Ahmed (bod 41 a citovaná judikatura).

50. Co se týče výrazu „trestný čin“, již jsem uvedl, že tento výraz může mít ve vnitrostátních právech různé významy, což bylo zdůrazněno v rámci výkladu čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy¹⁴. Použitelnost tohoto ustanovení tak závisí nikoli na skutečnosti, že čin, za který byla osoba odsouzena, je zařazen do té či oné kategorie vnitrostátního trestního práva, nýbrž spíše na konstatování, že se jedná o „zvlášť závažný“ čin takto chápaný tímto právem¹⁵.

51. Mimoto výjimečnost uplatnění čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy již byla zdůrazněna¹⁶. Z tohoto hlediska „zvlášť závažný trestný čin“ představuje variantu „závažného trestného činu“ omezeného na „výjimečné případy“¹⁷. Požadavek na „zvlášť závažný trestný čin“ odpovídá omezujícím rozměrem, který vyjadřuje, potřebě stanovit zvlášť vysokou hranici pro použitelnost výjimky ze zásady nenavrácení obsažené v čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy¹⁸.

52. Hlavní cíl směrnice 2011/95, jímž je zajistit, aby všechny členské státy používaly společná kritéria pro zjišťování totožnosti osob, které mezinárodní ochranu skutečně potřebují a zaručit minimální úroveň výhod poskytovaných uvedeným osobám ve všech členských státech¹⁹, podle mého názoru rovněž svědčí výkladu, který omezuje působnost čl. 14 odst. 4 písm. b) a odstavce 5 této směrnice na výjimečné případy, tedy na nejpřísněji trestané činy a nejzávažnější formy trestné činnosti v dotyčném členském státě.

53. Po učinění těchto upřesnění je nyní třeba zaměřit se na metodu a kritéria, která umožňují členským státům prokázat existenci „zvlášť závažného trestného činu“ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95.

54. Judikatura Soudního dvora v tomto ohledu obsahuje určité poznatky, přičemž se mi jeví, že do značné míry mohou být použitelné *per analogiam*, přesto si však zaslouží doplnění.

55. Co se týče metody, z této judikatury vyplývá, že příslušný orgán dotyčného členského státu může použít důvod pro vyloučení stanovený v čl. 12 odst. 2 písm. b) směrnice 2011/95 a v čl. 17 odst. 1 písm. b) této směrnice, které se týkají situace, kdy se žadatel o mezinárodní ochranu dopustil „vážného zločinu“, teprve poté, až v každém jednotlivém případě posoudí jemu známé konkrétní skutečnosti, aby mohl určit, zda existují závažné důvody se domnívat, že činy spáchané

¹⁴ – Ohledně čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy viz „The refugee Convention, 1951: the Travaux préparatoires analysed with a Commentary by Dr Paul Weis“, s. 246, k dispozici na této internetové adrese:

<https://www.unhcr.org/protection/travaux/4ca34be29/refugee-convention-1951-travaux-preparatoires-analysed-commentary-dr-paul.html>. Autor uvádí, že „pokud jde o trestnou činnost, výraz ‚trestné činy‘ nelze chápat v technickém smyslu trestního zákoníku, ale znamená pouze závažný soudně trestný čin“ (volný překlad). Viz rovněž ohledně čl. 1 oddíl F, písm. b) Ženevské úmluvy, Vysoký komisař OSN pro uprchlíky UNHCR, *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, bod 155, s. 36, kde je uvedeno, že „výraz ‚trestný čin‘ má v různých právních rádech různé konotace. V některých zemích slovo ‚trestný čin‘ označuje pouze závažné protiprávní činy. V jiných zemích může znamenat cokoli od drobné krádeže až po vraždu“ (volný překlad).

¹⁵ – Ohledně čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy viz komentář této úmluvy zveřejněný v roce 1997 Oddělením pro mezinárodní ochranu UNHCR, k dispozici na této internetové adrese: <https://www.unhcr.org/3d4ab5fb9.pdf> (s. 142). Z tohoto hlediska je třeba rozdíel mezi francouzským zněním čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy, které uvádí výraz „crime ou délit“ a anglickým zněním, jež uvádí výraz „crime“, relativizovat, jelikož to, co je rozhodující, je odsouzení za zvlášť závažný soudně trestný čin.

¹⁶ – Viz Grahl-Madsen, A. „Expulsion of Refugees“, v Macalister-Smith, P., a Alfredsson, G., *The Land Beyond: Collected Essays on Refugee Law and Policy*, Martinus Nijhoff Publishers, Haag, 2001, s. 7 až 16. Podle autora „[j]e možné s jistotou tvrdit, že navrácení uprchlíka podle článku 33 [Ženevské úmluvy] představuje výjimečné opatření, k němuž by mělo být přistoupeno pouze v případě výjimečných okolností“ (volný překlad) (s. 14).

¹⁷ – Viz *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, citovaný v poznámce pod čarou 14 tohoto stanoviska, s. 36, bod 154.

¹⁸ – Viz Chetail, V., „Le principe de non-refoulement et le statut de réfugié en droit international“, v *La Convention de Genève du 28 juillet 1951 relative au statut des réfugiés 50 ans après: bilan et perspectives*, Bruylant, Brusel, 2001, s. 3 až 61, především s. 44.

¹⁹ – Viz bod 12 odůvodnění směrnice 2011/95.

dotyčnou osobou, která jinak splňuje kritéria pro získání požadovaného statusu, spadají pod tento důvod pro vyloučení, přičemž posouzení závažnosti dotčeného trestného činu vyžaduje úplnou analýzu všech okolností daného jednotlivého případu²⁰.

56. Takto vymezená metoda mi připadá slučitelná s tím, že členské státy v zájmu právní jistoty stanoví minimální trestní sazby pro uplatnění možnosti odejmout nebo nepřiznat postavení uprchlíka, která jim náleží podle čl. 14 odst. 4 písm. b) a odstavce 5 směrnice 2011/95²¹. Členské státy mohou rovněž rozhodnout o vyhrazení využití této možnosti pouze pro určité druhy soudně trestných činů. V každém případě je však třeba vyloučit jakýkoli automatismus při uplatňování uvedené možnosti²². Vyhodnocení veškerých individuálních okolností tak musí být prováděno systematicky bez ohledu na to, zda existuje minimální trestní sazba stanovená členským státem, či nikoliv. Takové vyhodnocení je o to důležitější a složitější, že je to pachatel trestného činu a nikoli trestný čin, kdo je trestán²³. Mimoto stejná trestní kvalifikace může pokrývat širokou škálu chování různého stupně závažnosti.

57. Odůvodnění odsuzujícího rozsudku hraje podle mého názoru rozhodující roli při provádění vyhodnocení, které musí být učiněno. Je tedy třeba přezkoumat, zda soud, jenž odsoudil dotčenou osobu, kvalifikoval činy jako „závažné“, nebo „zvláště závažné“ a prvky, které použil na podporu této kvalifikace.

58. Jak jsem již dříve uvedl, nejde totiž o to stanovit hranici zvláštní závažnosti trestného činu na unijní úrovni, neboť by to bylo v rozporu nejen s rozdíly, které existují mezi trestními politikami členských států, ale bylo by to rovněž neslučitelné s metodou, která ukládá přezkum všech okolností každého jednotlivého případu.

59. Navíc je třeba upřesnit, podobně jak to učinila Komise, že jelikož trestní právo hmotné je předmětem pouze omezené harmonizace, členské státy si zachovávají určitou míru uvážení při definování toho, co představuje „zvláště závažný trestný čin“ pro účely uplatnění čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95.

60. Pokud jde nyní o kritéria, Soudní dvůr uvedl v rozsudku Ahmed, že výklad, podle něhož je nezbytné provést vyhodnocení veškerých relevantních činů, „je podpořen zprávou Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (EASO) [24] z ledna 2016, nazvanou ‚Vyloučení: články 12 a 17 kvalifikační směrnice (2011/95/EU)‘, která v bodě 3.2.2, jenž se týká čl. 17 odst. 1 písm. b) směrnice 2011/95, doporučuje, aby se závažnost trestného činu, na základě kterého může být osoba vyloučena z doplňkové ochrany, posuzovala s ohledem na více kritérií, jako je zejména

²⁰ – Viz zejména rozsudky ze dne 2. dubna 2020, Komise v. Polsko, Maďarsko a Česká republika (Dočasný mechanismus relokace žadatelů o mezinárodní ochranu) (C-715/17, C-718/17 a C-719/17, EU:C:2020:257, bod 154 a citovaná judikatura), jakož i ze dne 22. září 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság a další (C-159/21, EU:C:2022:708, bod 92).

²¹ – Takové minimální sazby jsou různě stanoveny některými členskými státy, zatímco jiné státy dávají přednost analýze případ od případu. Viz zejména zpráva Komise nadepsaná „Evaluation of the application of the recast Qualification Directive (2011/95/EU)“, 2019, s. 135, k dispozici na této internetové adrese:

<https://www.statewatch.org/media/documents/news/2019/feb/eu-ceas-qualification-directive-application-evaluation-1-19.pdf>.

U členských států, které ve svých vnitrostátních právech stanovují minimální trestní sazby, uvádí Komise výši trestů od tří do deseti let odnětí svobody.

²² – Jak správně uvádí Komise ve svých písemných vyjádřeních, odmítnutí automatismů a nezbytnost individuálního vyhodnocení na základě veškerých relevantních okolností nesporně vyplývají z judikatury Soudního dvora týkající se směrnice 2011/95: viz zejména rozsudky ze dne 9. listopadu 2010, B a D (C-57/09 a C-101/09, EU:C:2010:661, body 87, 88, 93 a 94); ze dne 24. června 2015, T. (C-373/13, EU:C:2015:413, body 86 až 89); Ahmed (body 48 až 50), jakož i ze dne 22. září 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság a další (C-159/21, EU:C:2022:708, body 80, 81a 92).

²³ – Viz „The refugee Convention, 1951: the Travaux préparatoires analysed with a Commentary by Dr Paul Weis“, *op. cit.*, s. 246.

²⁴ – Nyní Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EASO) [viz nařízení (EU) Evropského parlamentu a Rady 2021/2303, ze dne 15. prosince 2021 o zřízení Agentury Evropské unie pro otázky azylu a o zrušení nařízení (EU) č. 439/2010 (Úř. věst. 2021, L 468, s. 1)].

povaha dotčeného činu, způsobená újma, forma řízení použitá za účelem zahájení stíhání, povaha trestu, který lze uložit, a zohlednění otázky, zda většina soudů rovněž považuje tento čin za vážný zločin. EASO v tomto ohledu odkazuje na některá rozhodnutí přijatá nejvyššími soudy členských států²⁵.

61. Ačkoli kritéria zdůrazněná Soudním dvorem v tomto rozsudku se týkala pojmu „vážný zločin“ ve smyslu čl. 17 odst. 1 písm. b) směrnice 2011/95, domnívám se, že tato kritéria jsou rovněž užitečná pro prokázání existence „zvláště závažného trestného činu“ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) této směrnice²⁶, přičemž uvedená kritéria musí v tomto kontextu vést k prokázání výjimečné závažnosti dotčeného trestného činu, což představuje velmi významný rozdíl ve stupni v porovnání s vážným zločinem²⁷.

62. V tomto ohledu konstatuji, že mezi zohledněnými faktory v rámci použití čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy se nacházejí povaha trestného činu, skutečně způsobená újma, forma řízení použitá za účelem trestního stíhání a to, zda dotčený čin je považovaný za těžký ve většině právních řádů²⁸.

63. Proto, aby byla prokázána existence „zvláště závažného trestného činu“ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, musí být podle mého názoru zohledněna následující kritéria: povaha dotčeného činu²⁹, způsobená újma³⁰, forma řízení použitá pro stíhání a souzení dotčené osoby, povaha a délka trvání uloženého trestu³¹, jakož i zohlednění toho, zda většina soudů rovněž považuje dotčený čin za zvláště závažný trestný čin.

64. Kromě toho je třeba zohlednit to, jak Soudní dvůr rozhodl v rozsudku Ahmed ohledně trestu, který lze uložit, a sice že čl. 17 odst. 1 písm. b) směrnice 2011/95 brání vnitrostátní právní úpravě, podle které lze žadatele o doplňkovou ochranu považovat za osobu, jež se dopustila vážného zločinu pouze na základě trestu, který lze za daný trestný čin uložit podle práva tohoto členského státu³². Tento rozsudek nicméně uznává, že kritérium trestu, který lze uložit, je zvláště důležité pro posouzení závažnosti trestného činu³³.

65. V souvislosti s již uloženým trestem a nikoli pouze s trestem, který lze uložit, musí podle mého názoru kritérium týkající se povahy a délky trestu hrát ještě významnější roli³⁴.

²⁵ – Viz rozsudek Ahmed (bod 56).

²⁶ – V tomto ohledu viz EASO, *Judicial analysis: Ending international protection*, 2. vyd., 2021, s. 62.

²⁷ – Například ohledně kritérií použitých Conseil du contentieux des étrangers (Rada pro cizinecké spory, Belgie) viz Hardy, J., a Mathues, G., „Retrait du statut de réfugié pour motifs d'ordre public – ‚Constituer un danger pour la société du fait qu'il a été condamné définitivement pour une infraction particulièrement grave‘“, *Revue du droit des étrangers*, Association pour le droit des étrangers, Brusel, 2020, č. 207, s. 5 až 14, především s. 6 až 9.

²⁸ – Viz stanovisko UNHCR k federální lidové iniciativě „za vyhoštění cizích zločinců“ (iniciativa za vyhoštění), 10. září 2008, bod 21, s. 11.

²⁹ – Okolnost, že čin se vyznačuje vysokým stupněm krutosti, může naznačovat, že trestný čin je zvláště závažný, stejně jako to, zda je postihovaný čin úmyslný, nebo neúmyslný.

³⁰ – Do této kategorie mohou spadat konkrétní následky protiprávního činu pro společnost, a sice povaha a závažnost důsledků pro oběti a šířeji pro společnost: rozvrat společnosti, zohlednění obav a opatření přijatých pro jejich snížení. Viz Hinterhofer, H., „Das ‚besonders schwere Verbrechen‘ iS des § 6 Abs 1 Z 4 AsylG – Ein konkretisierender Auslegungsvorschlag aus strafrechtlicher Sicht“, *Fremden- und asylrechtliche Blätter: FABL: Jahrgangsband mit Judikatursammlung*, Sramek, Vídeň, 2009, č. 1, s. 38 až 41.

³¹ – Zjištění, že trest odnětí svobody je nebo není uložen podmíněně, má podle mého názoru určitou relevanci.

³² – Viz rozsudek Ahmed (bod 58).

³³ – Viz rozsudek Ahmed (bod 55).

³⁴ – Ke kritériu trestu viz Kraft, I., „Article 14, Revocation of, ending of or refusal to renew refugee status“, v Hailbronner, K. a Thym, D., *EU Immigration and Asylum Law: A Commentary*, 2. vyd., C. H. Beck, Mnichov, 2016, s. 1225 až 1233, především s. 1231. Autor podotýká, že „za zvláště těžký trestný čin se v kontextu čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy obecně považuje, je-li osoba odsouzena za trestné činy trestané dlouhodobým odnětím svobody, jako jsou vražda, znásilnění, ozbrojená loupež, zhářství, mezinárodní terorismus, atd.“ (volný překlad).

66. Uznávám však, obdobně jako rozhodl Soudní dvůr v rozsudku Ahmed, že kritérium uloženého trestu nesmí být použito samostatně a automaticky k přezkumu toho, zda je trestný čin zvláště závažný. Toto kritérium stejně jako kritérium povahy trestného činu musí být doplněno o posouzení veškerých okolností, které zahrne přezkum kontextu, v němž byl protiprávní čin spáchán a chování dotčené osoby³⁵, přičemž toto posouzení musí především vycházet z odůvodnění odsuzujícího rozsudku.

67. Jelikož čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 totiž odkazuje na konečné odsouzení, je třeba mít za to, že soud, který vynesl takový odsuzující rozsudek, zohlednil všechny konkrétní okolnosti, aby mohl uložit trest, který považoval za vhodný. V tomto ohledu jak jsem zdůraznil dříve, rozhodující povaha odůvodnění odsuzujícího rozsudku a posouzení provedeného trestním soudem, jenž tento rozsudek vynesl, podle mého názoru vyplývá z rozdílu, který existuje mezi důvody pro vyloučení z postavení uprchlíka nebo z nároku na doplňkovou ochranu, jak jsou uvedené v čl. 12. odst. 2 písm. b) a v čl. 17 odst. 1 písm. b) této směrnice, které se týkají „spáchání“ vážného zločinu, a důvodem pro odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka uvedeným v čl. 14. odst. 4 písm. b) a odstavci 5 uvedené směrnice, jenž se týká „odsouzení pravomocným rozsudkem“.

68. Mimoto mi v rámci vyhodnocení, které musí být provedeno, připadá zvláště relevantní porovnat výši uloženého trestu s maximální výší trestu, kterou lze za dotčený protiprávní čin podle zákona uložit³⁶. Kromě toho je třeba přezkoumat místo uloženého trestu v systému trestů platném v dotyčném členském státě³⁷.

69. Rovněž přidávám následující kritéria, jež mi připadají být součástí souboru kritérií, jež jsou užitečná pro posouzení toho, zda trestný čin vykazuje výjimečný stupeň závažnosti:

- převaha přitěžujících okolností, nebo naopak převaha polehčujících okolností a
- povaha právního zájmu, který byl porušen³⁸.

70. Je třeba rovněž upřesnit, že čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 odkazuje na okolnost, že uprchlík byl „odsouzen pravomocným rozsudkem za zvláště závažný trestný čin“³⁹. Použití jednotného čísla, jakož i nutnost použít restriktivní výklad tohoto ustanovení, vylučují podle mého názoru, aby tento důvod pro odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka mohl být použit na základě souhrnu trestů uložených za několik soudně trestných činů, z nichž žádný, pokud by byl posuzován samostatně, by nemohl být kvalifikován jako „zvláště závažný trestný čin“⁴⁰.

³⁵ – Ohledně čl. 33 odst. 2 Ženevské úmluvy viz Goodwin-Gill, G. S., a McAdam, J., *The refugee in international law*, 3. vyd., Oxford University Press, Oxford, 2007, s. 239, a Hathaway, J. C., *The Rights of Refugees under International Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2021, s. 413 až 416.

³⁶ – Čím více se uložený trest odnětí svobody blíží nejvyššímu možnému trestu, tím spíše se příslušný orgán bude moci domnívat, že se jedná o zvláště závažný trestný čin (viz Hinterhofer, H., *op. cit.*).

³⁷ – Nachází-li se uložený trest v tomto systému mezi vyššími tresty, může to naznačovat, že dotčený trestný čin je zvláště závažný.

³⁸ – Je třeba přezkoumat, zda se jedná o trestné činy proti majetku, nebo trestné činy proti osobám: násilí proti osobám se může častěji jevit jako zvláště závažné. Mimoto mediální ohlas trestného činu může naznačovat, že byl porušen základní právní zájem.

³⁹ – Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

⁴⁰ – Viz Hardy, J. a Mathues, G., *op. cit.*, kteří se domnívají, že „[v]elmi četná odsouzení za činy, které nemají zvláštní závažnost, by neměla být *a priori* dostačující, i když osvědčují nepotlačitelnou tendenci narušovat veřejný pořádek.“ (s. 9). Viz rovněž Neusiedler, M., „Der Asylberkennungsgrund des ‚besonders schweren Verbrechens‘“, *Migralex: Zeitschrift für Fremden- und Minderheitenrecht*, Braumüller, Vídeň, 2021, č. 1, s. 8 až 14; a právní analýza EASO citovaná v poznámce pod čarou 26 tohoto stanoviska, s. 62, bod. 5.3.

71. Je úkolem předkládajícího soudu, aby posoudil s ohledem na metodu a kritéria, která jsem právě popsal, zda může kvalifikovat odsuzující rozsudek vynesený proti M. A. jako odsouzení za spáchání „zvlášť závažného trestného činu“. Tento soud bude muset zejména zohlednit povahu a výši trestu, který byl M. A. uložen, v daném případě trest odnětí svobody na 24 měsíců. Uvedený soud bude muset rovněž ověřit, zda je tento trest uložen s podmínkou na osm měsíců, jak podle všeho vyplývá z písemných vyjádření M. A. a nizozemské vlády.

72. Kromě toho, jak jsem již uvedl, metoda, kdy je v nizozemské právní úpravě stanovena výše uloženého trestu nebo opatření spojeného s odnětím svobody, v daném případě deset měsíců, jakožto minimální trestní sazba, která má umožnit členskému státu využití možnosti odejmout nebo nepřiznat postavení uprchlíka, jež mu náleží, mi nepřipadá být v zásadě zpochybnitelná. Tato metoda však musí zahrnovat posouzení všech okolností každé jednotlivé situace, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu.

73. Navíc jak správně uvádí Komise, připadá mi v rozporu s čl. 14. odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, že nizozemská právní úprava umožňuje příslušnému orgánu počítat několik trestů uložených za několik soudně trestných činů za účelem ověření, zda je této minimální trestní sazby dosaženo. V tomto ohledu považují za relevantní rozlišovat mezi tím, zda trestní právo členského státu stanoví v případě souběhu protiprávních činů souhrn trestů, nebo souhrn nestanoví, ale počítá s uložením nejpřísnějšího trestu, který lze uložit. Je úkolem předkládajícího soudu, aby ověřil, zda trest uložený M. A. spadá pod jednu nebo druhou z těchto situací, přičemž první z nich nemůže vést příslušný orgán k tomu, aby sečtením několika trestů uložených za několik protiprávních činů dospěl ke kvalifikaci za „zvlášť závažný trestný čin“ ve smyslu tohoto ustanovení.

V. Závěry

74. Vzhledem ke všem předchozím úvahám navrhuji, aby Soudní dvůr na první předběžnou otázku položenou Raad van State (Státní rada, Nizozemsko) odpověděl následovně:

„Článek 14 odst. 4 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany,

musí být vykládán v tom smyslu, že

- ‚zvlášť závažný trestný čin‘ ve smyslu tohoto ustanovení označuje soudně trestný čin, který se vyznačuje výjimečným stupněm závažnosti;
- členský stát se může dovolávat důvodu pro odnětí nebo nepřiznání postavení uprchlíka stanoveného v čl. 14 odst. 4 písm. b) nebo odstavci 5 směrnice 2011/95 pouze poté, co v každém jednotlivém případě provedl vyhodnocení konkrétních činů, které mu jsou známy, aby určil, zda existují závažné důvody se domnívat, že činy spáchané dotčenou osobu spadají pod tento důvod pro odnětí nebo nepřiznání, přičemž posouzení výjimečného stupně závažnosti trestného činu, za který byla tato osoba odsouzena pravomocným rozsudkem, vyžaduje úplný přezkum všech okolností daného jednotlivého případu;

- aby prokázal existenci ‚zvlášť závažného trestného činu‘ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95, musí dotýčný členský stát založit svůj přezkum zejména na následujících kritériích: povaha dotčeného činu, způsobená újma, forma řízení použitá pro stíhání a souzení dotčené osoby, povaha a výše uloženého trestu, při srovnání tohoto trestu s maximální možnou výší trestu, který lze za dotčený protiprávní čin podle zákona uložit, a posouzení místa uvedeného trestu v systému trestů platných v tomto členském státě, zohlednění toho, zda většina soudů rovněž považuje dotčený čin za zvlášť závažný trestný čin, převaha přitěžujících okolností, nebo naopak polehčujících okolností, jakož i povaha právního zájmu, který byl porušen;
- nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví minimální trestní sazbu uloženého trestu, od níž lze trestný čin kvalifikovat jako ‚zvlášť závažný trestný čin‘ ve smyslu čl. 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2011/95 za podmínky, že zaprvé zohlednění této minimální trestní sazby doprovází posouzení všech okolností každé jednotlivé situace a zadruhé tato právní úprava neumožňuje sčítat několik trestů uložených za několik soudně trestných činů, z nichž žádný, pokud by byl posuzován samostatně, nedosahuje stupně výjimečné závažnosti, který toto ustanovení vyžaduje, pro určení toho, že je uvedené minimální trestní sazby dosaženo.“